

Γάμος 'Ανευ Νύμφης

του

Αλέξανδρου Ρίζου
Ραγκαβή

08-09-10/11 8μ.μ.
11/11 6μ.μ.

σκηνοθεσία
Γάσος Νυχάς

κοστούμια: Costhea & Christian Guilmín
μουσική: Μάνος Νυχάς

παίζουν:
Σταύρος Αβδούλος
Νίκος Νυχάς
Γάσος Νυχάς
Γάκης Πλέσσας
Νίκος Χατζούδης

ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η Ομάδα μας από τη σύστασή της τον μακρινό Φεβρουάριο του 1984 ασχολήθηκε με συνέπεια με το ελληνικό έργο. Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάστηκαν έργα από το αρχαίο κλασικό ρεπερτόριο, όπως οι *Εκκλησιάζουσες* του Αριστοφάνη, έως το θέατρο νέων συγγραφέων της εποχής μας, όπως τα *Αξύριστα πιγούνια* του Γιάννη Τσίρου και *Μια τεράστια έκρηξη* του Βασίλη Μαυρογεωργίου, περνώντας από το θέατρο της Κρητικής σχολής, όπως ο *Ερωτόκριτος* του Κορνάρου, το θέατρο της αρχής του νεοελληνικού κράτους, όπως η *Βαβυλωνία* του Δ. Βυζάντιου και, φυσικά, το θέατρο καθιερωμένων συγγραφέων του 20^{ου} αιώνα, όπως οι *Φοιτηταί* του Ξενόπουλου, *Το όνειρο του Δωδεκάμερου* του Θεοτοκά, αλλά και έργα νεότερων όπως ο Ιάκωβος Καμπανέλλης, η Κωστούλα Μητροπούλου, ο Γιώργος Σκούρτης, ο Μανώλης Κορρές και πολλοί άλλοι. Καλύψαμε έτσι σχεδόν όλα τα είδη του θεάτρου, την κωμωδία, το δράμα, το κωμειδύλλιο, τη μουσική και μουσικοχορευτική κωμωδία, το παραμυθόδραμα, τη σάτιρα, την αλληγορία, το ρεαλιστικό και υπερρεαλιστικό θέατρο, το θέατρο ντοκουμέντο, τον μονόλογο, και τελευταία το αστυνομικό τύπου 'φίλμ νουάρ' με το έργο του Γιάννη Μαρή *Έγκλημα στα παρασκήνια*.

Αρχίσαμε λοιπόν από την αρχή. Αφήσαμε πίσω μας την αρχαιότητα, το Βυζάντιο και τα χρόνια του μεσαίωνα και τα έργα της Κρητικής σχολής. Η αναζήτησή μας για νέο έργο μάς έφερε στα πρώτα χρόνια του νέου Ελληνικού κράτους μετά την ίδρυσή του, το 1828, και μάλιστα στο πρώτο έργο που γράφτηκε τότε, λίγα χρόνια μετά, στην πρωτεύουσα, το Ναύπλιο. Πρόκειται για το έργο του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή *Γάμος άνευ νύμφης*, που όμως δεν παίχτηκε το 1832, έτος της γραφής του, όπως εξηγεί σε άλλες στήλες εδώ στο Πρόγραμμα ο ίδιος ο συγγραφέας, αλλά το 1843, στην Αθήνα, που στο μεταξύ είχε γίνει η νέα πρωτεύουσα του κράτους. Η θεματολογία, ο τρόπος της γραφής και η κάποια σχέση με γνωστούς θεατρικούς κώδικες, όπως για παράδειγμα κώδικες που βρίσκονται στα έργα του Μολιέρου ή του Γκολντόνι, μάς έκαναν να σταθούμε με περισσότερη προσοχή.

Το είδαμε σαν μια ευκαιρία να παρουσιάσουμε μια κωμωδία απλή, που όμως δίνει τη δυνατότητα να αναδυθεί η θεατρικότητά της και να αξιοποιηθεί το 'θέατρο μέσα στο θέατρο' που παίζουν οι χαρακτήρες του έργου καθώς και η χαρακτηριστική γλώσσα και το χρώμα της εποχής της.

Ελπίζουμε να σας ευχαριστήσει η επιλογή μας.

Η Ομάδα

Ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής, γιος του Ιάκωβου Ρίζου Ραγκαβή, γεννήθηκε στις 27 Δεκεμβρίου 1809 στην Κωνσταντινούπολη. Πέρασε τα παιδικά του χρόνια στην αυλή του ηγεμόνα της Βλαχίας Αλεξάνδρου Σούτσου, που ήταν συγγενής του. Το 1821 η οικογένειά του μετακόμισε στη Στεφανούπολη και μετά στην Οδησό όπου και φοίτησε στο στρατιωτικό σχολείο και στην ελληνοαμερικανική Σχολή. Το 1825 του χορηγείται υποτροφία από τον Βασιλιά της Βαυαρίας Λουδοβίκο Α΄ για σπουδές στη Στρατιωτική Σχολή του Μονάχου, απ' όπου αποφοιτά με το βαθμό του ανθυπολοχαγού του πυροβολικού. Με το τέλος των σπουδών του το 1829, εγκαθίσταται στο Ναύπλιο, και κατατάσσεται στον ελληνικό στρατό. Παρατείνεται μόλις τρεις μήνες μετά γιατί νιώθει ότι αδικείται, επειδή το κράτος δίνει ανώτερους βαθμούς στους ξένους αξιωματικούς. Παραμένει όμως στο Ναύπλιο, όπου και δημοσιεύει το ποίημά του *Δήμος και Ελένη* που μαζί με τον *Οδοιπόρο* του Π. Σούτσου θεωρούνται τα πρώτα έργα του «αθηναϊκού ρομαντισμού». Την ίδια εποχή ετοιμάζει το θεατρικό *Γάμος άνευ νόμης* για να παιχτεί ιδιωτικά σε κάποιο σπίτι, αλλά τελικά δεν παίζεται, γιατί θεωρήθηκε ότι το περιεχόμενο του έργου ίσως δημιουργούσε πρόβλημα στις δεσποινίδες της παρέας. Στο Ναύπλιο, όπου ζει τη δολοφονία του Καποδίστρια τον Σεπτέμβριο του 1831, μαζί με τον Κωνσταντίνο Πάπ, γνωστής ελληνικής οικογένειας της διασποράς, και τον Ιωάννη Δελιγιάννη, προχωρούν στην έκδοση του πρώτου φιλολογικού περιοδικού, *Τρις*. Όταν ο θείος του, Ιακωβάκης Ρίζος Νερουλός έγινε Υπουργός «Εκκλησιαστικών και δημοσίας εκπαιδεύσεως» ο Ραγκαβής διορίζεται «πρώτος πάρεδρος επί της εκπαιδεύσεως» δηλαδή σύμβουλος στο Υπουργείο Παιδείας.

Στην Αθήνα εγκαταστάθηκε όταν έγινε πρωτεύουσα στο τέλος του 1834. Εκεί, υπηρέτησε ως Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου και οργάνωσε τη λειτουργία του πρώτου Πανεπιστημίου, της Μέσης και Ανώτερης εκπαίδευσης καθώς και την Αρχαιολογική Εταιρεία, (της οποίας ήταν Γραμματέας ως το 1850), αλλά και την έκδοση της *Αρχαιολογικής Εφημερίδας* όπου δημοσίευσε διάφορα άρθρα. Το 1837 εκδίδει δύο τόμους *Μαθηματικών Προβλημάτων*, ένα τόμο με τα *Ποιήματα* και το δράμα *Φροσύνη*, που ο Πρόλογός του υπήρξε το μανιφέστο του Ρομαντισμού στην Ελλάδα. Το 1840 νυμφεύεται την Σκωτικής καταγωγής Καρολίνα-Χριστίνα Σκήν, γεγονός που προκαλεί τον υποβιβασμό του με την μετάθεσή του στο Βασιλικό Τυπογραφείο. Οι φιλολογικές του δραστηριότητες συνεχίζονται και εκδίδει τα *Διάφορα Ποιήματα* και το 1841 μαζί με τον Ανδρέα Κορομηλά την τρίτομη *Ελληνική Χρηστομάθεια*, που εισήχθη από το Υπουργείο στις τρεις τάξεις των σχολείων.

Το 1842 μετατίθεται στο Υπουργείο Εσωτερικών ως σύμβουλος του (πρώην δασκάλου του) Υπουργού Ι. Χρηστίδη και από τη θέση αυτή συντάσσει διάφορα νομοσχέδια. Αρχίζει να εκδίδει τη *Συλλογή των ελληνικών αρχαιοτήτων* ενώ γεννιέται και ο γιός του Κλέων. Τον Δεκέμβριο του 1843 ξαναγράφει τη μονόπρακτη κωμωδία *Γάμος άνευ νόμης* «δια το εν Αθήναις Ελληνικόν Θέατρον», και γεννιέται ο γιος του Αριστίων.

Το 1844 παύεται από το Υπουργείο, αλλά διορίζεται καθηγητής Αρχαιολογίας στο Πανεπιστήμιο.

Το 1845 δημοσιεύει την κωμωδία *Τον Κοντρούλη ο Γάμος*, η οποία μεταφράστηκε στα γερμανικά και συνοδεύτηκε από μουσική του καθηγητή του παρισινού Ωδείου Δανχάουζερ. Γεννιέται επίσης και ο γιός του Χαρικλής. Γίνεται μέλος της Ακαδημίας Φιλολογίας των Επιστημών του Μονάχου, και αρχίζει να εκδίδει το περιοδικό *Εντέρπη*, με το φίλο και συμμαθητή του Γρηγόριο Καμπούρογλου.

Το 1847 γεννιέται ο γιός του Αριστείδης ενώ το 1849 αποχωρεί από το περιοδικό *Εντέρπη* και συμμετέχει στο περιοδικό *Πανδώρα*, σε συνεργασία με τους Νικόλαο Δραγούμη και Κωνσταντίνο Παπαρρηγόπουλο, όπου δημοσιεύτηκαν πολλά διηγήματά του, ενώ γίνεται και μέλος της Αρχαιολογικής Ακαδημίας του Βελγίου.

Το 1850 γεννιέται ο γιός του Ευγένιος και γίνεται μέλος της Academie des Inscriptions et Belles Lettres, της Γαλλίας. Αρχίζει να συγγράφει τα λογοτεχνήματα *Συμβολαιογράφος* και *Αυθέντης του Μορέως* και να συμμετέχει στην κριτική επιτροπή των ποιητικών διαγωνισμών του Πανεπιστημίου, απ' όπου το 1853 με εισηγητική του έκθεση αποδοκιμάζει τη διάδοση της ρομαντικής ποίησης, χαρακτηρίζοντάς την «νόσον του αιώνας», αποκηρύσσοντας έτσι την θετική του στάση στην αρχή της λογοτεχνικής του σταδιοδρομίας.

Το 1852 γεννιέται ο γιος του Αιμίλιος και το 1854 η κόρη του Ζωή. Ενώ μαίνεται ο Κριμαϊκός Πόλεμος, με τους Ν. Δραγούμη, Κ. Παπαρρηγόπουλο, Μ. Ρενιέρη και Ι. Σούτσο εκδίδει το γαλλόφωνο περιοδικό *Spectateur de l'Orient*, (1853-1857) υπηρετώντας τα ελληνικά δίκαια. Το 1855 οργανώνει τις αρχαιολογικές ανασκαφές στο Ηραίον του Άργους και εκλέγεται δημοτικός σύμβουλος στην Αθήνα, όπου και εκδίδονται τα *Διάφορα Διηγήματα*, τόμος Α΄.

Ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής

Την 14^η Φεβρουαρίου του 1856 διορίστηκε Υπουργός Εξωτερικών της Κυβέρνησης Δ. Βούλγαρη και επιμελήθηκε της ίδρυσης του Ζαπτείου Μεγάρου, της ανέγερσης του Αστεροσκοπείου Αθηνών, της Ακαδημίας και άλλων έργων. Το 1857 γεννιέται ο γιός του Όθων και εκδίδονται τα *Διάφορα Διηγήματα και ποιήματα*, τόμος Β'. Το 1858 γεννιέται η κόρη του Αμυλία και το 1859 εκδίδεται ο Γ' τόμος του έργου του *Διάφορα Διηγήματα και Ποιήματα*.

Το 1861 γεννιούνται τα δίδυμα Ελένη και Χαρίκλεια ενώ το 1862 εκδίδει το πρώτο φύλλο της ημερήσιας εφημερίδας *Εννομία*. Στις εκλογές του 1863 εκλέγεται βουλευτής Αδριανουπόλεως, Φιλίππουπόλεως και Πύργου. Το 1864 εξέδωσε το ποίημα του *Διονυσίου Πλούς*. Το 1866 εξελέγη Πρύτανης στο Πανεπιστήμιο και εξέδωσε την *Ιστορίαν της αρχαίας καλλιτεχνίας* και το έμμετρο δράμα *Οι τριάκοντα τύραννοι* ενώ άρχισε και τη σύνταξη των *Πολιτικών αρχαιοτήτων*. Ένα χρόνο αργότερα, τον Απρίλιο 1867, παραιτείται από το Πανεπιστήμιο για να ακολουθήσει διπλωματική καριέρα: διορίστηκε πρέσβης της Ελλάδας στην Ουάσιγκτον όπου εργάστηκε για τα θύματα της Κρητικής επανάστασης του 1866-1869 (ολοκαύτωμα του Αρκαδίου) και την ενίσχυση του στόλου. Στην Ουάσιγκτον, όπου ονομάστηκε επίτιμος διδάκτορας στα Πανεπιστήμια Columbia Yale, έμεινε μέχρι τον Ιούνιο του 1868. Στη συνέχεια διορίστηκε πρέσβης στο Παρίσι για να εργαστεί για το Συνέδριο για το Κρητικό ζήτημα, όπου και διακρίθηκε. Το Μάρτιο του 1869 μετατέθηκε στην Κωνσταντινούπολη και συμμετείχε στις διαδικασίες επανέναξης των διπλωματικών σχέσεων μεταξύ ελληνικού και τουρκικού κράτους, μετά την Κρητική επανάσταση. Όταν τελείωσε αυτή η αποστολή του, τον Ιουνίου του 1871, επανήλθε στη θέση του στο Παρίσι, όπου αυτή τη φορά εργάστηκε για το θέμα των Λαυρωτικών τη λαϊκή εξέγερση που προκλήθηκε από τη νομική διαφορά μεταξύ της γαλλοϊταλικής εταιρείας Roux - Serpieri - Fressynet CIE με το ελληνικό δημόσιο σχετικά με την έκταση της εκμετάλλευσης των μεταλλείων του Λαυρίου, η οποία απασχόλησε την κοινή γνώμη την περίοδο 1869 - 1875. Δημοσιεύει το ποίημα Γοργός Ιέραξ.

Το 1873 ξεκινά στην Αθήνα η έκδοση των *Απάντων* του και η συμπλήρωση της έμμετρης μετάφρασης της *Ιερουσαλήμ* του Τορκουάτο Τάσσο. Το 1874 εκδίδονται οι 4 Τόμοι των *απάντων* του: Λυρική, Διηγηματική και Δραματική Ποίηση, που θα τους ακολουθήσουν άλλοι 15 τόμοι μέχρι το 1889, όπου θα περιληφθούν οι μεταφράσεις των αρχαίων δραμάτων, των Δάντη, Σαίξπηρ, Γκαίτε και Σίλλερ. Τον Ιούνιο αυτής της χρονιάς εκπροσωπεί την Ελλάδα, μαζί με τον Θ. Δηλιγιάννη στο Διεθνές Συνέδριο μετά τη λήξη του ρωσοτουρκικού πολέμου και ως εκ τούτου διορίζεται στη συνέχεια πρέσβης στο Βερολίνο. Το 1877 εκδίδεται η *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας* στα Γαλλικά και το 1882 στα Γερμανικά., ενώ παράλληλα το 1881 αρχίζει η έκδοσις του *Λεξικού της Ελληνικής Αρχαιολογίας* που ολοκληρώνεται το 1892.

Τον Ιούνιο του 1887 ανακλήθηκε και επανήλθε στην Ελλάδα, πήρε σύνταξη και αποσύρθηκε από την πολιτική και έμεινε ιδιωτεύων στην Πλάκα. Ονομάστηκε Σύμβουλος στο «Σύλλογο προς ενίσχυση των ελληνικών Γραμμάτων» και εκδίδει το έργο *Περίληψις Ιστορίας της Νεοελληνικής Φιλολογίας* και το 1888 Πρόεδρος του καλλιτεχνικού τμήματος του Φιλολογικού Συλλόγου «Παρνασσός». Απεβίωσε στις 16 Ιανουαρίου στην Αθήνα και ετάφη στο Α' Νεκροταφείο. (Πηγή: wikipedia και το πρόγραμμα της παράστασης του «Αμφιθέατρου» το 2009)

Ο Ραγκαβής ήταν γόνος γνωστής Φαναριώτικης οικογένειας, της οποίας οι πρόγονοι έφταναν ως το Βυζάντιο. Ανιψιός του Ιάκωβου Ρίζου Νερουλού και γιός του Ιακώβου Ρίζου Ραγκαβή, ο οποίος υπήρξαν και οι δύο θεατρικοί συγγραφείς και λόγιοι. Πολύ μικρός πήγε με τον πατέρα του, που ήταν ανιψιός του διαδόχου στην ηγεμονία Αλεξάνδρου Σούτσου, στο Βουκουρέστι, όπου και έμαθε με καλούς δασκάλους τα ελληνικά γράμματα αλλά ταυτόχρονα μυήθηκε στη λογοτεχνία μαζί με τα ξαδέλφια του λογοτέχνης Αλέξανδρο και Παναγιώτη Σούτσο. Η ενασχόληση του πατέρα του με το θέατρο έπαιξε ασφαλώς κάποιο ρόλο στην μετέπειτα πορεία του Αλεξάνδρου. Πράγματι, ο πατέρας του προσπαθούσε να δημιουργήσει μόνιμο θέατρο στο Βουκουρέστι, με εποπτικό συμβούλιο αποτελούμενο αποκλειστικά από μέλη της «Φιλικής Εταιρείας» και μάλιστα ορίστηκε αργότερα από τον ηγεμόνα Σούτσο ως υπεύθυνος αρμόδιας επιτροπής. Ερχόμενος με τον πατέρα του στο Ναύπλιο το 1829 για να βοηθήσει το νεοσύστατο ελληνικό κράτος ως στρατιωτικός, ασχολήθηκε ταυτόχρονα και με τη λογοτεχνία. Έτσι το 1931 δημοσίευσε το εκτενές αφηγηματικό ποίημα *Δήμος και Ελένη*, ενώ το 1932 έγραψε το πρώτο θεατρικό έργο στην ελεύθερη Ελλάδα, *Γάμος άνευ νύμφης*, κάτω από συνθήκες που παρουσιάζονται σε άλλο σημείο αυτού του προγράμματος. Στη μακρόχρονη σταδιοδρομία του παρουσίασε ποιητικό, πεζογραφικό, θεατρικό και άλλο λογοτεχνικό έργο.

Ποιητικό έργο

Έγραψε πολλά ποιήματα πατριωτικά, εμπνευσμένα από την ελληνική επανάσταση, τα οποία μιμούνται τους τρόπους του δημοτικού τραγουδιού, με πιο γνωστό απ' αυτά τον *Κλέφτη* που παρουσιάζεται αλλού εδώ το πρόγραμμα. Σε αυτά τα ποιήματα που απευθύνονται σε ευρύτερο κοινό, η γλώσσα του προσεγγίζει τη δημοτική ενώ γενικά γράφει σε καθαρεύουσα, κομψή και επιμελημένη. Τα πρώτα του έργα είναι επηρεασμένα από τον ρομαντισμό και αρχικά ο ίδιος αυτοχαρακτηριζόταν ρομαντικός. Σταδιακά όμως οι απόψεις του και η γραφή του άρχισαν να μεταβάλλονται προς τον κλασικισμό και η γλώσσα του να γίνεται περισσότερο αρχαϊζουσα. Παραδείγματα τέτοιων έργων είναι οι εκτενείς ποιητικές συνθέσεις *Διονύσου πλους* και *Γοργός ιέραξ* με θέματα από την αρχαιότητα.

Πεζογραφικό έργο

Στο πεζογραφικό του έργο δεσπόζει το ιστορικό μυθιστόρημα *Ο Αυθέντης του Μωρέως*, που θεωρείται το πρώτο νεοελληνικό μυθιστόρημα κατά τα πρότυπα μάλιστα του Σερ Γουόλτερ Σκοτ, Σκωτσέζου μυθιστοριογράφου, θεατρικού συγγραφέα και ποιητή, ο οποίος θεωρείται ένας από τους σημαντικότερους συγγραφείς όλων των εποχών (Έργα του: *Ιβανός, Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος, Ρομπ Ρόν, η Κυρά της Λίμνης* κ.α.). Έγραψε και πολλά διηγήματα, σε μια εποχή που το είδος δεν είχε γνωρίσει ακόμα την ανάπτυξη που γνώρισε αργότερα. Για το λόγο αυτό κάποιο μελετητής τον χαρακτηρίζει «πατέρα του νεοελληνικού διηγήματος». Είναι ενδιαφέρον ότι με εξαίρεση το διήγημά του *Ο συμβολαιογράφος* τα έργα του δεν διαδραματίζονται στην Ελλάδα και δεν έχουν σχέση με την ελληνική πραγματικότητα. Αυτός ήταν και ο λόγος που μεταγενέστεροι λογοτέχνες και κριτικοί τον «κατηγόρησαν» ότι δεν αξιοποίησε το συγγραφικό του ταλέντο για να δώσει «γνήσια ελληνικά» διηγήματα.

Θεατρικό έργο

Έγραψε αρκετά θεατρικά έργα, τραγικά και κωμικά, τα οποία όμως δεν γνώρισαν σκηνική επιτυχία, κυρίως επειδή ήταν απρόσφορα για σκηνική παρουσίαση. Τα δραματικά του έργα είναι εμπνευσμένα από την ελληνική ιστορία, από την αρχαιότητα (*Οι τριάκοντα*) το Βυζάντιο (*Δούκας*) και την Τουρκοκρατία (*Φροσύνη*) ως την ελληνική επανάσταση (*Η παραμονή της ελληνικής επαναστάσεως*) αποτελώντας έτσι μια τετραλογία της ιστορίας του Ελληνισμού. Στα κωμικά του έργα, (*Ο μνηστήρ της Αρχοντούλας* ή *Γάμος άνευ νύμφης*, *Τον Κουτρούλη ο γάμος*, *Διός επίσκεψις*) και κυρίως στο πιο γνωστό από αυτά, *Τον Κουτρούλη ο γάμος*, επιχείρησε τη μορφολογική αναγέννηση της κλασικής αριστοφανικής κωμωδίας, με χρήση αρχαϊκών μέτρων, χορικών και παράβασης. Παράλληλα όμως ο Ραγκαβής έπαιξε μεγάλο ρόλο και στην οργάνωση της θεατρικής ζωής της χώρας και συμμετείχε στις πρώτες προσπάθειες δημιουργίας θεατρικών φορέων και επιχειρήσεων, όπως για παράδειγμα της «Φιλοδραματικής Εταιρείας» που εργάστηκε για την ίδρυση ελληνικού θεάτρου και της «Εταιρείας του εν Αθήναις Θεάτρου». Συχνά δίδασκε ηθοποιούς, επέβλεπε την προετοιμασία παραστάσεων και διοργάνωνε ερασιτεχνικές παραστάσεις έργων με φοιτητές του Πανεπιστημίου, ενώ τη δεκαετία του 1870 πρώτος υποβάλλει συγκροτημένη πρόταση ίδρυσης Εθνικού Θεάτρου.

Λογοτεχνικό έργο

Ο Αλέξανδρος Ραγκαβής ανέπτυξε και πολύπλευρο λογοτεχνικό έργο, όπως μεταφράσεις αρχαίων δραμάτων, Δάντη, Σαίξπηρ, Γκαίτε, Σίλλερ αρχαιολογικές μελέτες, καθώς και άλλες φιλολογικές μελέτες, όπως «Ιστορία της Νεοελληνικής Φιλολογίας» και «Περίληψις Ιστορίας της Νεοελληνικής Φιλολογίας». Στην «Ιστορία της νεοελληνικής φιλολογίας», πρώτη ως τότε συστηματική απόπειρα καταγραφής της ελληνικής λογοτεχνίας, υπερασπίζεται τη λόγια γλώσσα και τη φαναριώτικη ποίηση. Θεωρεί ότι μόνο αυτή είναι άξια συνέχεια της αρχαίας ελληνικής λογοτεχνίας. Απορρίπτει τη δημοτική γλώσσα ως ακατάλληλη για να εκφράσει υψηλά ποιητικά νοήματα και το δημοτικό τραγούδι ως προϊόν της αμάθειας του λαού, που επιβίωσε μόνο επειδή κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας δεν υπήρχε άλλη, αξιολογότερη παραγωγή. Απορρίπτει επίσης και την κρητική λογοτεχνία, ως μίμηση ξένων προτύπων και μη γνήσια γλώσσα, γεμάτη ιταλισμούς. Για την επανησιακή σχολή γράφει ότι υπάρχουν βέβαια ποιητές με ταλέντο, αλλά δεν αποδέχεται τη δημοτική γλώσσα που χρησιμοποιούσαν. Όπως είναι φυσικό, καταλήγει σε έπαινο της Α' Αθηναϊκής Σχολής και ιδιαιτέρως των δύο εξαδέρφων του, Αλέξανδρου και Παναγιώτη Σούτσου, στους οποίους αφιερώνει περισσότερες σελίδες απ' ό,τι στον Κάλβο και τον Σολωμό! Απάντηση στην Ιστορία του Ραγκαβή έδωσε ο Ιούλιος Τυπάλδος Πρετεντέρης, Επτανήσιος ποιητής, με επιστολή προς τον Σπυρίδωνα δε Βιάζη, Έλληνα λόγιο και ιστοριοδίφη του 19ου και του 20ού αιώνα, στην οποία ανασκευάζει όλες τις απόψεις του.

Συμπερασματικά ο Αλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβής ως ποιητής και συγγραφέας, αρχαιολόγος, καθηγητής πανεπιστημίου, πρεσβευτής και πολιτικός, με την πολυσχιδή και ακούραστη δραστηριότητά του έχει αφήσει άφθονα ίχνη σε δεκαετίες ολόκληρες της νεοελληνικής ιστορίας και του νεοελληνικού πολιτισμού, παρά την εις βάρος του κριτική ότι με τις γλωσσικές αντιλήψεις του και την κλασικίζουσα νοοτροπία του απέτρεψε για χρόνια τροχοπέδη για κάθε προοδευτική πνευματική κίνηση στην εποχή του και αργότερα.

Πηγή: <https://el.wikipedia.org/>

Γάμος άνευ νύμφης: Μολιερικές επιδράσεις

Μίμηση μολιερικής τεχνοτροπίας στην πρώιμη κωμωδιογραφία του 19^{ου} αιώνα μπορεί να αποδειχθεί από το κωμικό πρωτόλειο «Γάμος άνευ νύμφης» (στη δεύτερη έκδοση «Ο μνηστήρ της Αρχοντούλας») του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή (Ναύπλιον 1832)(Ο Αγροικογιάννης έχει χαρακτηριστικά τόσο του «Αρχοντοχωριάτη» όσο και του «Κύριου Πουρσονιάκου»). Πρόσφατα έχει υποστηριχθεί η συσχέτιση του «Ασώτου» με τον «Δον Ζουάν» του Μολιέρου και του «Ατίθασου ποιητή» (1843) με τον «Μισάνθρωπο». Το θέμα των Μολιερικών επιδράσεων στην κωμωδιογραφία του 19^{ου} αιώνα έχει και άλλες πτυχές: π.χ. ο αρχοντοχωριατισμός και ο σνομπισμός των επαρχιωτιστών («Κερασίτσει» δημοφιλέστατο θέμα και στη Ρουμανία) δεν βρίσκονται μόνο στη μορφή του Πηδηκτούλη στον «Γάμο άνευ νύμφης» αλλά και αργότερα, στον «Φιάκα» του Μισιτζή, στις κωμωδίες του Χουρμούζη, ακόμα και στην «Κόρη του παντοπώλου» του Άγγελου Βλάχου με την «αχαλίνωτη γαλλομανία», την ανάγνωση των ρομάντζων και τον πιθηκισμό των ξενόφερτων ηθών και εθίμων. Εν γένει φαίνεται πως θα χρειαστεί ακόμα πολλή δουλειά για την ανίχνευση των μολιερικών «ιχνών» (θεματογραφίας, χαρακτηρολογίας, ιδεολογίας, τεχνοτροπίας κτλ.) στην κωμωδιογραφία του 19^{ου} αιώνα. Άλλες πτυχές, όπως οι ανάγκες του πρακτικού θεάτρου για κωμικά μονόπρακτα (δίδονται μετά την κύρια παράσταση) στις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, οδηγούν σε μια σειρά από μεταφράσεις «φαρσικών κωμωδιών» του Μολιέρου, που βρίσκονται ακόμα αρκετά κοντά στην *commedia dell' arte*. Στον 20^ο αιώνα θα προσεχθεί αυτή η κατηγορία έργων του, όπως και στην περίπτωση του Γκολντόνι, στο πνεύμα της δημιουργίας ενός théâtre théâtral, απαλλαγμένου από τη φιλολογία του επεξεργασμένου κειμένου. Και ως προς τους κωμικούς τύπους της Ιταλικής παράδοσης παρατηρείται το εξής ιστορικό παράδοξο: οι στερεότυποι κωμικοί τύποι της *commedia erudita* (κι αργότερα της *commedia dell' arte*) που ρίζωσαν στο Κρητικό επανησιακό θέατρο (ο Θεόδωρος Καταπόδης του «Χάση» 1975 είναι ένας από τους τελευταίους μπράβους) κι εξοβελίστηκαν από τους Φαναριώτες λόγω της αποστροφής τους προς την εγχώρια παραγωγή της κλασικίζουσας δραματουργίας και λόγω του νέου προσανατολισμού προς το αρχαίο δράμα (αν και στην περίπτωση της κωμωδίας ο Αριστοφάνης δεν έπαιξε καταλυτικό ρόλο), με τις μεταφράσεις και διασκευές «καθ'ήμάς» των κωμωδιών του Μολιέρου, οι ίδιοι αυτοί τύποι, ελαφρά παραλλαγμένοι μόνο, ξαναπαίζουν στη νεοελληνική κωμωδιογραφία με την ίδια μορφολογία και λειτουργικότητα. Αυτό είναι ιδιαίτερα φανερό στην περίπτωση του πονηρού υπηρέτη και του σπουδαιοφανούς γιατρού. Ο Μολιέρος αποτελεί τρόπον τινά τη γέφυρα ανάμεσα στην παλιότερη και νεότερη εγχώρια κωμική θεατρική παράδοση, την οποία ήθελαν να τινάξουν στον αέρα οι Φαναριώτες νομίζοντας πως φτάνουν σε πιο «διαφωτισμένους» χώρους της «πεφωτισμένης» Δύσης έφτασαν τελικά στην ίδια -νησιωτική- όχθη και σατιρίζουν περίπου τα ίδια πράγματα, αλλά τώρα με ένα διαφορετικό γλωσσικό όργανο-αν και για τους κωμικούς τύπους καταφεύγουν πάλι στις ντοπιολαλιές.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ: Η πρόσληψη της Γαλλικής Δραματουργίας στο Νεοελληνικό Θέατρο (17^{ος}-20^{ος} αιώνας). Μια πρώτη σφαιρική προσέγγιση. Εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1999

Γάμος άνευ νόμφης

ή

Ο μνηστήρ της Αρχοντούλας

του

Αλεξάνδρου Ρίζου Ραγκαβή

Σκηνοθεσία: **Τάσος Νυχάς**

Σκηνικά: **Christian Guilmin**

Μουσική: **Μάνος και Νίκος Νυχάς**

Φωτισμοί: **Γιάννης Αμπαζής**

Κοστούμια: **οίκος COSTHEA /Christian Guilmin**

Μακιγιάζ: **Τρίς Ιωακειμίδου-Πατακιά**

Αφίσα: **Μάνος Νυχάς**

Παίζουν με τη σειρά που εμφανίζονται:

Νίκος Χατζούδης: Υπουλίδης

Τάκης Πλέσσας: Ανδρέας

Σταύρος Αβδούλος: Αγροικογιάννης

Νίκος Νυχάς: Πηδηκτούλης

Τάσος Νυχάς: Συμβολαιογράφος

Από την παράσταση του «ΑΜΦΙ-ΘΕΑΤΡΟΥ»

Από την παράσταση του θεάτρου «Τέσσερις Εποχές»

Ιστορία της γραφής του έργου

(όπως την περιγράφει ο ίδιος ο συγγραφέας στα απομνημονεύματά του-διατηρήθηκε η ορθογραφία με εξαίρεση τον τονισμό - εδώ με μονοτονικό)

«Μίαν ημέραν ο εις πάν είδος διασκεδάσεων εφευρετικός Καλλέργης επρότεινε να παραστήσωμεν κωμωδίαν τινά εις την οικίαν του. Η πρότασις εγένετο μετ'ένθουσιασμού δεκτή και σκένεως γενομένης περί του δράματος, επροτείνοντο διάφορα Γαλλικά. Εγώ όμως ισχυρώς διεμαρτυρόμην κατά τούτου, αξιών ότι έπρεπεν ελληνιστί να γίνη η παράστασις και απέκρουον επιμόνως και θριαμβευτικώς όσα μοι αντέταττον οι αντιφρονούντες επιχειρήματα. Αλλά τέλος μοι αντέταξαν έν, ακαταμάχητον ως εφαινετο, ότι δηλαδή δεν υπήρχεν Ελληνική κωμωδία προς παράστασιν. Δυστυχώς ο διίσχυρισμός ήτον περίπου αληθής, αλλ'εγώ, μη θέλων να παραδώσω τα όπλα τόσον ευκόλως, επέμεινα ότι απατώνται και ότι κωμωδία υπάρχει. «Αν υπάρχη λοιπόν, φέρε τη να την ιδώμεν», μοί είπον, και αδιστάκτως υπεσχέθην να την φέρω την μεθαύριον, ότε εμέλλομεν πάλιν να συνέλθωμε το εσπέρας.

Υπήρχε δε και άλλη δυσκολία, ότι αι κυρίαι ανθίσταντο εις πάσας τας παρακλήσεις μου, και δεν ήθελον να εκθεώσι αι ιδιαι εις την σκηνήν, καίτοι εντός ιδιωτικής αιθούσης μέλλουσιν να στηθή. Ωστε εφοβούμεθα μη προς την ισχυρογνωμοσύνην αυτών ναυαγήση η επιχείρησις.

Αληθώς δε κωμωδία Ελληνική προς παράστασιν δεν υπήρχε, ή εάν εγώ τοιαύτην δεν εγνώριζον. Αλλά μεταξύ πορευόμενος κατ'οίκον ήρχισα στρέφων κατά νούν πλοκήν τινά, καθ'ήν να υπάρχη και να μη υπάρχη συγχρόνως πρόσωπον γυναικείον, και άμα εισελθών εις το δωμάτιόν μου, ήρχισα γράφων και έγγραφα δι'όλης εκείνης της νυκτός, και του επομένου ημερονυκτίου ως και της μετ' αυτό ημέρας μετά μικρών διαλείψεων δια τα γεύματα και βραχυτάτας στιγμάς αναπαύσεως. Την δε τρίτην εσπέραν απήλθα εις του Καλλέργη, και τοις ανέγνωσα τον *Γάμον άνευ νύμφης*. Όλοι προθύμως το εδέχθησαν, και εχειροτόνησαν την παράστασίν του. Αλλά από της επαύριον έν των μελών της ημετέρας κοινωνίας, ο Μουρούζης, μετεμελήθη δι' αιτίαν τοιαύτην. Εις την τότε ανωτέραν κοινωνίαν διέπρεπον δύο νέαι κυρίαι εσχάτως εξ Οδησού αφιγθείσαι, και ών η μία ήτο εξόχως ωραία. Παρήχθη λοιπόν παρά τω φίλω μου κ. Μουρούζη ο πάντως άτοπος φόβος μη αι κυρίαι αύται, ή εάν η μία, η ωραία, εκλάβη τινά εκ των εν τη κωμωδία λεγομένων ως αυτήν αφορώντα ή εάν εις αυτήν εφαρμοζόμενα και μη δυσαρεστηθή. Επειδή δε ουδ' οι διίσχυρισμοί μου ουδ' αι αποδείξεις άς έφερον εις ουδέν ίσχυσαν ίνα τον μεταπέσωσι, έρριψα την κωμωδία μου εις κόρακας, και ουδ' ηξέυρω τι απέγινε. Μεθ' ικανά έτη την έγγραφα νεωστί εκ μνήμης δια το θέατρον των Αθηνών, και εξεδόθη το πρώτον ως εδιδάχθη υπό τον τίτλο του *γάμου άνευ νύμφης*, είτα δ' εκ δευτέρου ή μάλλον εκ τρίτου την μετεσκεύασα πάλιν εις έμμετρον λόγον και μετονομάσας αυτήν ο *«Γάμος της Αρχοντούλας»* την περιέλαβον εις τα Άπαντα. Αντ' αυτής δε παρεστήσαμεν τότε παντομίμαν τινά της ιδίας ημών συνθέσεως και επειδή αι κυρίαι επέμενον μη θέλousai να συμπαραστήσωσι, το γυναικείον μέρος εδόθη εις εμέ, και ο εραστής ήτον ο κ. Μουρούζης. Η δ' ορχήστρα ημών συνίστατο εκ δύο Μολδαυών αδελφών Βάλας, οίτινες ήσαν άριστοι κυμβαλιστάι. Φαίνεται δε ότι εντελώς επετύχομεν και εχειροκροτήθημεν ενθουσιωδώς, ει και τούτο δεν ήτο απόδειξις επαρκής, διότι θα εκαταχειροκροτούμεθα και αν απετυγχάνομεν. Μετά δε την παράστασιν είπετο χορός, καθ'όν, ως η νυκτερίς ή ούτε μετά των πτηνών καταριθμουμένη ούτε μετά των μυών, ούτω και εγώ ούτε μετά κυρίων εδυνάμην να χορεύσω, διότι ήμην ως κυρία ενδεδυμένος, ούτε μετά των κυρίων, διότι, ως τον μοναχόν, ούτε και την κυρίαν δεν αποτελεί το φόρεμα.»

Προηγούμενες παραστάσεις του έργου

Το έργο, όπως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας (βλέπε σελίδα 10 του παρόντος προγράμματος) γράφτηκε σε διάστημα 3 ημερών για να παρασταθεί ιδιωτικά σε σπίτι φιλικό του Ραγκαβή στο Ναύπλιο. Λόγω των προβλημάτων που αναφέρει, κυρίως τον φόβο παρεξηγήσεως εκ μέρους των δεσποινίδων-κυρίων της παρέας, η παράσταση δεν έγινε. Έτσι το πρώτο ανέβασμα της κωμωδίας πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, που είχε γίνει το μεταξύ πρωτεύουσα, το 1843, με τους ηθοποιούς Λ. Καπέλλα, Σ. Καρτέσιο, Θ. Ορφανίδη και Ν. Μαυρογεωργίου, από το «Ελληνικόν Θέατρον Αθηνών».

Τον Φεβρουάριο του 1863 παρουσιάζεται στην Κωνσταντινούπολη από τους ερασιτέχνες της Λέσχης «Μνημοσύνη», μιας δυναμικής Λέσχης της Πόλης με μεγάλη πολιτιστική δραστηριότητα. Η ίδια ομάδα ξαναπαρουσιάζει το έργο στις 28 Φεβρουαρίου και 18 Μαρτίου 1871. Στη συνέχεια παρουσιάζεται στην Πόλη και από άλλους επαγγελματικούς Ελληνικούς Θιάσους, αλλά και ερασιτεχνικούς, όπως:

- Δ. Αλεξιάδη-Δ. Ταβουλάρη στις 26/1/1874,
- «Αισχύλος», Μ. Αρνιωτάκη, στις 9/1/1876
- Α. Τασσόγλου, στις 22/1/1877
- «Ευριπίδης», Μ. Αρνιωτάκη, στις 18/1/1879
- Δ. Αλεξιάδη, στις 14/10/1879, 17/12/1887
- Ανεξάρτητοι ηθοποιοί στις, 27/2/1882
- Φιλόπρωτος Αδελφότης Φαναρίου, στις 21/4/1884
- Δ. Αλεξιάδη, στις 17/12/1887
- Σύλλογος «Εύελπς» στις 16/7/1889
- Ερασιτέχνες, στις 16/7/1889
- Δ. Αλεξιάδη, στις 6/1/1891 και 24/1/1893

Στην Αθήνα ξαναπαρουσιάστηκε την Κυριακή 18 Οκτωβρίου το 1881 από τον «Ελληνικό Δραματικό Θίασο» του Δημοσθένη Αλεξιάδη, ως δεύτερο μέρος παράστασης που το πρώτο μέρος της αποτελούσε το έργο *Ανδρέας Γεράρδος* του Βίκτωρος Σεζούρ. Η επόμενη φορά ήταν στις 21 Αυγούστου 1884 από τον Ελληνικό Δραματικό Θίασο «Μένανδρος» του Διονυσίου Ταβουλάρη, πάλι ως δεύτερο μέρος παράστασης, που το πρώτο της ήταν το δράμα του Π. Κόσα *Νέρων, ο της Ρώμης Τύραννος*.

Το 1887, 27 Ιουλίου, ανέβηκε στο θέατρο «Ο Παράδεισος» στην Πάτρα από τον «Ελληνικό Δραματικό Θίασο Αθηνών», ως τρίτο έργο παράστασης με πρώτο ένα δράμα του Γάλλου ποιητή Μιλεσβέλ (;) και δεύτερο κομμάτια ενός Ισπανικού Θιάσου «La Estudiantina».

Στα νεότερα χρόνια το έργο ανακάλυψε ο Σπύρος Ευαγγελάτος. Πρώτα το παρουσίασε σε δική του ραδιοσκηνοθεσία το Φεβρουάριο του 1965 στο Εθνικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας-ΕΙΡ-και στη συνέχεια με το «Αμφιθέατρο» το καλοκαίρι του 2009, στο θέατρο «Δώρα Στράτου» με τους Νικόλα. Παπαγιάννη, Σωτήρη Τσακομίδα, Μιχάλη Μητρούση και Λευτέρη Πολυχρόνη.

Προηγούμενως, το καλοκαίρι του 2006 είχε ανέβει από το θέατρο «Τέσσερις εποχές» του Γιάννη Μόρτζου σε σκηνοθεσία δική του και με ηθοποιούς τον ίδιο, τον Σπύρο Μπιμπιλία, το Νίκο Μπουσδούκο και τον Θωδωρή Προκοπίου.

«Ο ΚΛΕΦΤΗΣ»

Αλέξανδρου Ρίζου Ργκαβή

Για πολλές δεκαετίες ο θούριος «Μαύρ' είν' ή νύκτα στα βουνά» αποτέλεσε ένα από τα γνωστότερα ελληνικά εμβατήρια, χωρίς ωστόσο να είναι γνωστό σε πολλούς ότι το εμβατήριο δημιουργήθηκε πάνω σ' ένα ποίημα του Αλέξανδρου Ρίζου Ραγκαβή. Πρόκειται για το ποίημα «Ο Κλέφτης», ένα από τα πρωιμότερα ποιήματά του και ένα από τα πρώτα ποιήματα του ελληνικού ρομαντισμού. Σχετικά με τη μουσική του ο Ραγκαβής γράφει στα απομνημονεύματά του: «Μεταξύ των άλλων συναδέλφων εν τω όπλοστασίω είχαν [...] και τον (επίσης, νομίζω, υπολοχαγόν τότε, είτα δε προβάντα εις συνταγματάρχην) Φοντάναν, όστις, καθ' ό επτανήσιος, ην μουσικός, και εν στιγμαίς ανέσεως, προς τέρψιν ημών εκιθάριζε και έψαλλεν. Εγώ δε, τα προτερήματά του εκμεταλλευόμενος καθ' όσον εδυνάμην ατελώς και αμούσως ετονθόρυζον και τω υπεδείκνουν τας μελωδίας τινών ασμάτων α είχαν γράψει, οίον του «Κλέπτου», κατά τους Räuber του Σχιλλέρου, του «Ιππέως», κατά τον Κυνηγόν του Κοιρνέρου, και εκείνος αντιλαμβανόμενος κατά το μάλλον ή ήττον των σκοπών, τους ετόνιζε και τους έψαλλε, χάρις δ' εις την καλλιφωνίαν του, κατέστησε μετ' ου πολύ αυτούς γνωστούς εις την κοινωνίαν, και βαθμηδόν και δημοτικούς.»

Μαύρ' είν' ή νύκτα ς τα βουνά
'ς τους βράχους πέφτει χιόνι.
Μέσ' 'ς τ' άγρια 'ς τα σκοτεινά,
'ς ταις τραχαίς πέτραις, 'ς τα στενά,
ο κλέφτης ξεσπαθώνει.

Σ' το δεξί χέρι το γυμνό
βαστά αστροπελέκι.
Παλάτι έχει το βουνό,
και σκέπασμα τον ουρανό,
κ' ελπίδα το τουφέκι.

Φεύγουν οι τύραννοι χλωμοί
το μαύρο του μαχαίρι.
μ' ιδρώτα βρέχει το ψωμί-
ξέρει να ζήση με τιμή,
και να πεθάνη ξέρει.

Τον κόσμ' ο δόλος διοικεί
κ' ή άδικ' ειμαρμένη.
Τα πλούτη έχουν οι κακοί,
κ' έδώ 'ς τους βράχους κατοικεί
η αρετή κρυμμένη.

Μεγάλοι έμποροι πωλούν
τα έθνη σαν κοπάδια.
Την γην προδίδουν και γελούν.
Εδ' όμως άρματα λαλούν.
'ς τ' απάτητα λαγκάδια.

Πήγαινε, φίλει την ποδιά
που δούλοι προσκυνούνε.
Εδώ 'ς τα πράσινα κλαδιά
μόν' το σπαθί τους τα παιδιά
και τον Σταυρόν φιλούνε.

Μητέρα, κλαις. Αναχωρώ.
Να μ' ευχηθής γυρεύω.
Ένα παιδί σου σε 'στερώ,
όμως να ζήσω δεν μπορώ
αν ζω για να δουλεύω.

Μην κλαίτε, μάτια γαλανά,
φωστήρες που αρέσω.
Το δάκρυο σας με πλανά.
Ελεύθερος ζώ 'ς τα βουνά,
κ' ελεύθερος θα πέσω.

Βαρεία, βαρεία βοΐζ' η γη.
Ένα τουφέκι πέφτει.
Παντού τρομάρα και σφαγή
εδώ φυγή, εκεί πληγή.
Τον σκότωσαν τον κλέφτη.

Σύντροφοι άσκεποι, πεζοί
τον φέρνουν λυπημένοι,
και τραγουδούν όλοι μαζί:
« Ελεύθερος ο κλέφτης ζη,
κ' ελεύθερος πεθαίνει.»

34 Χρόνια Ελληνικό Θεατρικό Εργαστήρι

Τον Φεβρουάριο του 1984 ξεκίνησε η περιπέτεια του Ελληνικού Θεατρικού Εργαστηρίου στις Βρυξέλλες (Atelier Théâtral Grec, Bruxelles) που συνεχίζεται έως σήμερα. Τότε Έλληνες υπάλληλοι των κοινοτικών οργάνων ίδρυσαν μια θεατρική ομάδα όχι μόνο από αγάπη για το θέατρο αλλά και από ανάγκη για μια αμεσότερη κοινωνική σχέση απαραίτητη στις συνθήκες ζωής των Βρυξελλών τα πρώτα χρόνια μετά την ένταξη. Αν και αποτελείται, κυρίως, από Έλληνες υπαλλήλους των κοινοτικών οργάνων, η ομάδα είναι ανοιχτή σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για το θέατρο. Άλλωστε δεν έχει καταστατικό, δεν έχει εκλεγμένα ούτε διορισμένα όργανα, δεν έχει οικονομική, πολιτική ή άλλη εξάρτηση. Ένας πυρήνας από το 1984 με πολλή προσωπική δουλειά και χωρίς καμιά εξωτερική ενίσχυση οικονομικής (προσπαθούμε να ισοσκελίζουμε τα έσοδα με τα έξοδα, χωρίς πάντα να το καταφέρνουμε) ή άλλης μορφής, με τη βοήθεια μόνο όσων συμμετέχουν κάθε φορά ενεργά καταφέρνει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις μιας κατ'εξοχήν ερασιτεχνικής ομάδας που είναι αναγκασμένη να λειτουργεί με αρκετούς περιορισμούς.

Το πρώτο έργο ανέβηκε τον Ιούνιο του 1985, αφού χρειάστηκε κάποιος χρόνος για τις απαραίτητες διαδικασίες για τη σταθεροποίηση της Ομάδας και την επιλογή του κατάλληλου έργου. Το έργο αυτό ήταν ένα άπαιχτο έως τότε έργο του Γιώργου Σκούρτη, *Η δίκη του Ορφέα και της Ευρυδίκης* και ο συγγραφέας τίμησε με την παρουσία του την πρώτη αυτή ιστορική παράσταση. Από τότε η Ομάδα ανέβασε με τον αυθορμητισμό και τη δυναμική του ερασιτέχνη πολλά έργα του Ελληνικού ρεπερτορίου, από κλασικά όπως οι *Εκκλησιάζουσες* του Αριστοφάνη έως σύγχρονα έργα νέων δημιουργών, όπως των Παλούμπη, Ηλιόπουλου, Δήμου, Στάικου, Μαυρογεωργίου.

Ένα σημαντικό μέρος της δουλειάς της Ομάδας αποτέλεσε το θέατρο «και για παιδιά και με παιδιά». Πολλές γενεές παιδιών από 5 ετών έως 17 πέρασαν από τη σκηνή του θεάτρου από το 1996 έως το 2008 και γαλουχήθηκαν στα μυστικά της εξαιρετικής αυτής τέχνης πλουτίζοντας τον εαυτό τους, αλλά και διασκεδάζοντας το κοινό των Βρυξελλών.

Η ομάδα μας συμμετείχε μέχρι σήμερα σε τέσσερα διαγωνιστικά Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου:

- Με το έργο *“Νταλίκα”* της Κωστούλας Μητροπούλου στο Θεατρικό Διαγωνισμό του Δήμου Ιθάκης, το Σεπτέμβριο του 1987 και διακρίθηκε με το βραβείο της “καλύτερης παράστασης πρωτόπαιχτου έργου” (δεύτερο από πλευράς σπουδαιότητας) και το βραβείο Β΄ Γυναικείου ρόλου.
- Με το έργο *“Ποιος ανακάλυψε την Αμερική;”* της Χρύσας Σπηλιώτη στο 30ό Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Καρδίτσας τον Μάρτιο του 2014 και διακρίθηκε με το βραβείο Β΄ Γυναικείου ρόλου (για δύο μέλη μας), το βραβείο Μουσικής Επένδυσης και έπαινο Σκηνοθεσίας.
- Με το έργο *“Καπνοκράτωρ”*, του Ανδρέα Στάικου στο 5ο Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Ιεράπετρας τον Οκτώβριο του 2015 και διακρίθηκε με το βραβείο Β΄ Γυναικείου ρόλου και έπαινο Α΄ Γυναικείου Ρόλου.
- Με το έργο *“Η κόμισσα της φάμπρικας”*, των Α.Γιαλαμά-Δ.Πρετεντέρη, στο 32ό Πανελλήνιο Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου Καρδίτσας τον Μάρτιο του 2016 και διακρίθηκε με τα εξής βραβεία: Βραβείο Κοινού, βραβείο Α΄ Ανδρικού Ρόλου, βραβείο Β΄ Γυναικείου ρόλου, βραβείο Μουσικής Επιμέλειας και έπαινο ερμηνείας γυναικείου ρόλου. Η Ομάδα μας ήταν επίσης υποψήφια για το Βραβείο της Καλύτερης Παράστασης και το βραβείο Μουσικής Επιμέλειας.

Προηγούμενες παραστάσεις της ομάδας μας

- 1) *Η δίκη του Ορφέα και της Ευρυδίκης*, του Γ. Σκούρτη, σε σκηνοθεσία Ειρήνης Χαλκιά, Ιούνιος 1985, Βρυξέλλες
- 2) *Εσωτερικά Ειδήσεις*, του Μάριου Ποντίκα, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Απρίλιος 1986, Βρυξέλλες και Ιούνιος 1986, Λουξεμβούργο
- 3) *Εκκλησιάζουσες*, του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιανουάριος 1987, Βρυξέλλες
- 4) *Νταλίκα*, της Κωστούλας Μητροπούλου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Σεπτέμβριος 1987, Ζάκυνθος και Οκτώβριος 1987, Βρυξέλλες
- 5) *Φαύστα*, του Μποστ, σε σκηνοθεσία Θόδωρου Αρβανίτη και Αντώνη Δαγκλιδή, Δεκέμβριος 1989, Βρυξέλλες
- 6) *Τα τέσσερα πόδια του τραπεζιού*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Γιάννη Οικονομίδη, Νοέμβριος 1991, Βρυξέλλες
- 7) *Ο θάνατος του Περικλέους*, του Δ.Κορομηλά και *Αίτηση σε γάμο*, του Άντον Τσέχωφ, σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 1992, Βρυξέλλες
- 8) *Θεσμοφοριάζουσες*, του Αριστοφάνη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 1993, Βρυξέλλες
- 9) *Αντε Γεια*, του Θανάση Παπαγεωργίου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Απρίλιος 1994, Βρυξέλλες
- 10) *Ο τοπικός παράγων*, του Παναγιώτη Καγιά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 1994, Βρυξέλλες
- 11) *Μάνα, μητέρα, μαμά*, του Γιώργου Διαλεγμένου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιούνιος 1995, Βρυξέλλες
- 12) *Ματίας ο Πρώτος*, της Άλκης Ζέη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 1995, Βρυξέλλες
- 13) *Το Ενυδρείο*, του Κώστα Μουρσελά, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιούνιος 1996, Βρυξέλλες
- 14) *Ο κήπος με τα χελιδόνια*, του Μπάμπη Τσικληρόπουλου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Ιανουάριος 1997, Βρυξέλλες - Φεβρουάριος 1997, Λουξεμβούργο
- 15) *Ο Σιμυδαλένιος*, του Αλέξανδρου Αδαμόπουλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 1997, Βρυξέλλες
- 16) *Ο μπαμπάς ο πόλεμος*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Φεβρουάριος 1998, Βρυξέλλες
- 17) *Λόγω φάτσας*, του Γιώργου Διαλεγμένου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Φεβρουάριος 1999, Βρυξέλλες
- 18) *Αντζελίνα η Σταχτοπούτα*, της Κάρμεν Ρουγγέρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 1999, Βρυξέλλες
- 19) *Χρυσοβεργαής και Ηλιοτάτη*, λαϊκό παραμύθι σε διασκευή και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2000, Βρυξέλλες
- 20) *Μπαμπάδες με ρούμι*, των Ρέππα-Παπαθανασίου, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά, Δεκέμβριος 2000, Βρυξέλλες, Ιανουάριος 2001, Λουξεμβούργο
- 21) *Η τύχη της Μαρούλας και ο Μπάρμπα Λινάρδος*, του Δ. Κορομηλά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2001, Βρυξέλλες
- 22) *Ο Μίδας έχει αντιγάδιάρου*, του Μ.Κορρέ, σε σκηνοθεσία Βάσου Ανδρονίδη και σε συνεργασία με το Ελληνικό Θέατρο Βελγίου, Νοέμβριος 2001, Βρυξέλλες
- 23) *Εκκλησιάζουσες ... σαν παραμύθι*, του Αριστοφάνη σε διασκευή Κάρμεν Ρουγγέρη και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2002, Βρυξέλλες
- 24) *Βαβυλωνία*, του Δημήτρη Βυζάντιου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2002, Βρυξέλλες
- 25) *Το Όνειρο του Δωδεκάμερου*, του Γεωργίου Θεοτοκά, σε διασκευή/ σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2003, Βρυξέλλες
- 26) *Το Λουμπάγκο*, του Μανόλη Κορρέ, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2003, Βρυξέλλες
- 27) *Το κουβάρι των αλλόκοτων πραγμάτων*, της Μυρτώς Κοντοβά, σε διασκευή/ σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2004, Βρυξέλλες

- 28) *Η αρπαγή της Πριγκίπισσας Αιώρας*, του Πασχάλη Τσαρούχα, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2005, Βρυξέλλες
- 29) *Ο Γενικός Γραμματέας*, του Ηλία Καπετανάκη, σε σκηνοθεσία Γιάννη Γαβρά και σε συνεργασία με το Ελληνικό Θέατρο Βελγίου, Ιούνιος 2005, Βρυξέλλες
- 30) *Η Φεγγαρολούλουδη*, σε διασκευή από τις "1000 και μια νύχτες" και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2006, Βρυξέλλες
- 31) *Τραγούδι για δύο*, της Νάνσυ Πασκάλ, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2007, Βρυξέλλες
- 32) *Ψόφοι Κοριοί, Ο Φώντας, Το Υπόστεγο*, τρία μονόπρακτα του Μήτσου Ευθυμιάδη, σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιούνιος 2007, Βρυξέλλες
- 33) *Όνειρο Καλοκαιρινής Νύχτας*, του Σαίξπηρ σε διασκευή Γιάννη Καλατζόπουλου και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Απρίλιος 2008, Βρυξέλλες
- 34) *Το Πέναλτ*, του Γιώργου Παλούμπη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Φεβρουάριος 2009, Βρυξέλλες
- 35) *Ερωτόκριτος*, του Βιτσέντζου Κορνάρου, σε διασκευή και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2009, Βρυξέλλες
- 36) *Μια συνάντηση κάπου αλλού*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2010, Βρυξέλλες
- 37) *Εχθροί εξ αίματος*, του Αρκά, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 2010, Βρυξέλλες
- 38) *Ο Υπάλληλος*, του Μ. Χουρμούζη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Απρίλιος 2011, Βρυξέλλες
- 39) *Desperados*, του Γιώργου Ηλιόπουλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2011, Βρυξέλλες.
- 40) *Τα λουλούδια στην κυρία και Destiny*, μονόπρακτα του Άκη Δήμου, σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Μάρτιος 2012, Βρυξέλλες
- 41) *Οι φοιτηταί*, του Γ. Ξενόπουλου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Νοέμβριος 2012, Βρυξέλλες,
- 42) *Φουσκοθαλασσιές*, του Δημήτρη Μπόγρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2013, Βρυξέλλες
- 43) *Αζύριστα πιγούνια*, του Γιάννη Τσίρου και *Ποιος ανακάλυψε την Αμερική* της Χρύσας Σπηλιώτη, σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Ιανουάριος 2014, Βρυξέλλες. Το *Ποιος ανακάλυψε την Αμερική* παίχτηκε και στην Καρδίτσα και Σοφάδες Καρδίτσας, Μάρτιος 2014
- 44) *Μια τεράστια έκρηξη*, του Βασίλη Μαυρογεωργίου, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2014, Βρυξέλλες
- 45) *Αλμυρός Ουρανός* του Άκη Δήμου και *Καπνοκράτωρ* του Ανδρέα Στάικου, σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά Μάιος 2015, Βρυξέλλες. Ο *Καπνοκράτωρ* παίχτηκε και στην Ιεράπετρα, Οκτώβριος 2015
- 46) *Η κόμισσα της φάμπρικας* των Α.Γιαλαμά-Κ.Πρετεντέρη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Δεκέμβριος 2015, Βρυξέλλες και Μάρτιος 2016 Μουζάκι Καρδίτσας και Καρδίτσα.
- 47) *Η ιστορία της αυτοθυσίας*, της Ομάδας του Skrow Theater, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2016, Βρυξέλλες
- 48) *Μια Κωμωδία*, του Ιάκωβου Καμπανέλλη, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Φεβρουάριος 2017, Βρυξέλλες.
- 49) *Αντρίανα*, του Θανάση Παπαγεωργίου και *...και Ιουλιέτα* του Άκη Δήμου σε ενιαία παράσταση και σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Οκτώβριος 2017, Βρυξέλλες.
- 50) *Έγκλημα στα παρασκήνια*, του Γιάννη Μαρή, διασκευή Κατερίνας Μπερδέκα, σε σκηνοθεσία Τάσου Νυχά, Απρίλιος 2018, Βρυξέλλες.

Επικοινωνία :

Τάσος Νυχάς, τηλ. +32-2-725 05 62 και +32-496 55 72 75)

e-mail: tasos.nychas@gmail.com

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τον πολυχώρο «ΠΕΡΙΠΛΑΟΥΣ» και το «NEWSVILLE» για τη βοήθεια στην προώθηση της παράστασης